

Bruxelles, 16. lipnja 2025.
(OR. en)

10300/25
ADD 8

Međuinstitucijski predmet:
2025/0162 (NLE)

AELE 53
CH 19
MI 400

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	13. lipnja 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 309 annex
Predmet:	PRILOG Prijedlogu odluke Vijeća o sklapanju širokog paketa sporazuma radi učvršćivanja, produbljivanja i proširenja bilateralnih odnosa sa Švicarskom Konfederacijom

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 309 - Annex 8.

Priloženo: COM(2025) 309 - Annex 8

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 13.6.2025.
COM(2025) 309 final

ANNEX 8

PRILOG

Prijedlogu odluke Vijeća

**o sklapanju širokog paketa sporazuma radi učvršćivanja, produbljivanja i proširenja
bilateralnih odnosa sa Švicarskom Konfederacijom**

SPORAZUM
IZMEĐU EUROPSKE UNIJE
I ŠVICARSKE KONFEDERACIJE
O REDOVITOM FINANCIJSKOM DOPRINOSU ŠVICARSKE
SMANJENJU GOSPODARSKIH I SOCIJALNIH RAZLIKA
U EUROPSKOJ UNIJI

EUROPSKA UNIJA, dalje u tekstu „Unija”,

i

ŠVICARSKA KONFEDERACIJA, dalje u tekstu „Švicarska”,

dalje u tekstu „ugovorne stranke”,

UZIMAJUĆI u obzir čvrstu povezanost između ugovornih stranaka,

UZIMAJUĆI u obzir široki bilateralni paket između ugovornih stranaka usmjeren na stabilizaciju i razvoj njihovih bilateralnih odnosa, uključujući sudjelovanje Švicarske u unutarnjem tržištu,

UZIMAJUĆI u obzir u tom kontekstu važnost mjera kojima se doprinosi smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika u Uniji, koje bi trebale biti usmjerene na poticanje trajnog i uravnoteženog jačanja gospodarskih i socijalnih odnosa između Unije i njezinih država članica i Švicarske, uz istodobno odgovaranje na važne zajedničke izazove,

UZIMAJUĆI u obzir da se suradnja između Švicarske i partnerskih država u kontekstu redovitog financijskog doprinosa Švicarske temelji na i vodi zajedničkim vrijednostima, načelima dobrog upravljanja i zajedničkoj predanosti nultoj toleranciji prema korupciji,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

DIO I.

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 1.

Ciljevi

U kontekstu širokog bilateralnog paketa sporazuma ugovorne stranke dijele opći cilj doprinosa smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika u Uniji.

U skladu s tim, redoviti financijski doprinos Švicarske usmjeren je na poticanje trajnog i uravnoteženog jačanja gospodarskih i socijalnih odnosa između Unije i njezinih država članica i Švicarske, uz istodobno odgovaranje na važne zajedničke izazove.

ČLANAK 2.

Predmet

1. Ovim se Sporazumom utvrđuje osnova za redoviti financijski doprinos Švicarske ciljevima utvrđenima u članku 1.
2. Redovitim financijskim doprinosom Švicarske dopunjuju se mjere Unije i njezinih država članica u području kohezije te njihov odgovor na važne zajedničke izazove.

ČLANAK 3.

Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) Izraz „Popis sporazuma” obuhvaća sljedeće sporazume:
- i. Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba, potpisan u Luxembourg 21. lipnja 1999.;
 - ii. Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu, potpisan u Luxembourg 21. lipnja 1999.;
 - iii. Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika, potpisan u Luxembourg 21. lipnja 1999.;
 - iv. Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima, potpisan u Luxembourg 21. lipnja 1999.;
 - v. Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju u vezi s ocjenom sukladnosti, potpisan u Luxembourg 21. lipnja 1999.;

- vi. Sporazum između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o sudjelovanju Švicarske Konfederacije u programima Unije, potpisan u [...] [...];
 - vii. Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o uvjetima sudjelovanja Švicarske Konfederacije u Agenciji Europske unije za svemirski program, potpisan u [...] [...];
 - viii. Sporazum između Europske unije i Švicarske Konfederacije o električnoj energiji potpisan u [...] [...];
 - ix. Sporazum između Europske unije i Švicarske Konfederacije o zdravlju, potpisan u [...] [...]; i
 - x. Protokol uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima o uspostavi zajedničkog prostora za sigurnost hrane, potpisan u [...] [...];
- (b) „razdoblje doprinosa” znači vremenski okvir kojem se pripisuje određeni financijski doprinos Švicarske;
- (c) „razdoblje provedbe” znači vremenski okvir u kojem Švicarska treba izvršiti određeni financijski doprinos i u kojem se trebaju isplatiti sredstva; svako razdoblje provedbe traje najmanje deset godina;
- (d) „partnerska država” znači država članica Unije koja prima redoviti financijski doprinos Švicarske u određenom razdoblju doprinosa;

- (e) „partnerske države u području kohezije” znači države članice Unije s bruto nacionalnim dohotkom (dalje u tekstu „BND”) po stanovniku, mjerenim prema standardu kupovne moći, manjim od 90 % prosječnog BND-a po stanovniku Unije, mjerenim prema standardu kupovne moći, za isto referentno razdoblje. Referentno razdoblje za podatke koje će se upotrebljavati jednako je razdoblju koje se upotrebljava za utvrđivanje prihvatljivosti država članica Unije u okviru Kohezijskog fonda Unije koji je na snazi na datum početka relevantnog razdoblja doprinosa;
- (f) „mjera potpore” znači program ili projekt koji se provodi uz potporu određenog financijskog doprinosa Švicarske.

ČLANAK 4.

Okvir kojim se uređuje redoviti financijski doprinos Švicarske

1. Redoviti financijski doprinos Švicarske strukturiran je na temelju uzastopnih razdoblja doprinosa.

Svako razdoblje doprinosa počinje dvije godine nakon početka razdoblja obuhvaćenog višegodišnjim financijskim okvirom Unije (dalje u tekstu „VFO”). Svako razdoblje traje jednak broj godina kao i VFO na koji se odnosi.

2. Za svako razdoblje doprinosa primjenjuje se sljedeće:

- (a) Švicarska se obvezuje osigurati financijski doprinos utvrđen na temelju Priloga I.

- (b) Kako bi ispunile obvezu preuzetu u skladu s točkom (a), ugovorne stranke sklapaju pravno neobvezujući memorandum o razumijevanju najkasnije 12 mjeseci prije završetka tekućeg razdoblja doprinosa.

U tu svrhu Zajednički odbor pokreće rasprave najkasnije 36 mjeseci prije završetka tog razdoblja doprinosa.

Svi memorandumi o razumijevanju sadržavaju sljedeće elemente:

- i. iznos određenog financijskog doprinosa Švicarske koji je utvrđen na temelju stavka 1. Priloga I.;
- ii. dodijeljena sredstava za pojedine zemlje u području kohezije u skladu s Dodatkom 2. Prilogu I.;
- iii. tematska područja za određeni financijski doprinos Švicarske u području kohezije;
- iv. informaciju predviđa li se da će udio određenog financijskog doprinosa Švicarske odgovoriti na druge važne zajedničke izazove; utvrđene važne zajedničke izazove; njihova odgovarajuća tematska područja; kriterije za odabir partnerske države na koje utječu utvrđeni zajednički izazovi; i raščlambu između sredstava dodijeljenih za područje kohezije i sredstava dodijeljenih za utvrđene zajedničke izazove, u skladu sa stavkom 2. Priloga I.;

- v. opći opis predviđenog sadržaja sporazuma za pojedine zemlje između Švicarske i partnerskih država (dalje u tekstu „sporazumi za pojedine zemlje”);
 - vi. trajanje razdoblja provedbe u skladu s člankom 3. točkom (c).
- (c) Ako se memorandum o razumijevanju ne sklopi u roku iz prve rečenice točke (b), primjenjuje se članak 16. U slučaju da se spor podnese arbitražnom sudu u skladu s člankom 16. stavkom 2., arbitražni sud provjerava jesu li ugovorne stranke tijekom rasprava iz točke (b) postupale u dobroj vjeri kako bi ispunile obvezu u skladu s točkom (a).

ČLANAK 5.

Sporazumi za pojedine zemlje i daljnje mjere potpore

1. U skladu s člankom 4. stavkom 2. točkom (a) i dijelom II. te u skladu s elementima utvrđenima u memorandumu o razumijevanju, Švicarska sklapa sporazume za pojedine zemlje s partnerskim državama i, ako je primjenjivo, priprema daljnje mjere potpore kojima upravlja ili u obliku doprinosa relevantnim instrumentima financiranja.
2. U sporazumima za pojedine zemlje uzimaju se u obzir politike Unije i nacionalni strateški okviri za ulaganja u okviru kohezijske politike Unije koje je odobrila Europska komisija (dalje u tekstu „Komisija”).

3. U sporazumima za pojedine zemlje posebno se utvrđuju: raspodjela sredstava među tematskim područjima; mjere potpore; strukture upravljanja i kontrole; primjenjivi uvjeti; i nadležna tijela u predmetnoj partnerskoj državi. Sporazumi također uključuju posebna pravila o postupku i mjerama iz članka 13. stavka 5.

4. Za svako razdoblje doprinosa dodijeljena sredstva za pojedine zemlje u području kohezije službeno se dodjeljuju državama partnerima nakon sklapanja odgovarajućih sporazuma za pojedine zemlje, najkasnije dvije godine nakon početka razdoblja doprinosa na koje se odnose.

5. Ako se predviđa da će se udjelom određenog financijskog doprinosa Švicarske odgovoriti na druge važne zajedničke izazove, dodijeljena sredstva za pojedine zemlje u području utvrđenih zajedničkih izazova službeno se dodjeljuju partnerskim državama nakon sklapanja odgovarajućih sporazuma za pojedinu zemlju, najkasnije pet godina nakon početka razdoblja doprinosa na koje se odnose.

6. Ako se sporazumi za pojedine zemlje iz stavaka 4. i 5. ne sklope u rokovima iz tih stavaka, primjenjuje se članak 16.

U slučaju da se spor podnese arbitražnom sudu u skladu s člankom 16. stavkom 2., arbitražni sud provjerava jesu li Švicarska i odgovarajuća partnerska država postupale u dobroj vjeri tijekom pregovora o sporazumu za pojedinu zemlju.

7. Sredstva iz određenog financijskog doprinosa Švicarske mogu se upotrebljavati samo do kraja odgovarajućeg razdoblja provedbe.

ČLANAK 6.

Komunikacija između Švicarske i Komisije

1. Švicarska obavješćuje Komisiju o sporazumima za pojedine zemlje iz članka 5. stavka 1. u roku od mjesec dana od njihove objave u Službenom zborniku švicarskog saveznog prava.
2. Švicarska i Komisija jednom godišnje ili po potrebi komuniciraju na tehničkoj razini o provedbi redovitog financijskog doprinosa Švicarske.

ČLANAK 7.

Stope sufinanciranja

Kad je riječ o mjerama potpore za čiju su provedbu odgovorne partnerske države, stope sufinanciranja Švicarske za njezin redoviti financijski doprinos jednake su stopama sufinanciranja Unije u okviru instrumenata kohezijske politike i drugih relevantnih instrumenata Unije, osim ako se Švicarska i dotična partnerska država dogovore drukčije.

ČLANAK 8.

Državne potpore i javna nabava

Mjere potpore moraju se provoditi u skladu s primjenjivim pravilima o državnim potporama i javnoj nabavi.

ČLANAK 9.

Odgovornost

Odgovornost Švicarske ograničena je na osiguravanje sredstava u skladu sa sporazumima za pojedine zemlje i daljnjim mjerama potpore. U skladu s time Švicarska ne preuzima nikakvu odgovornost prema trećim osobama.

ČLANAK 10.

Promjene članstva u Uniji

1. U slučaju promjene članstva u Uniji koje uključuje državu čiji je BND po stanovniku, mjeren prema standardu kupovne moći, manji od 90 % prosječnog BND-a po stanovniku Unije, prema standardu kupovne moći, financijski doprinos Švicarske prilagođava se razmjerno od datuma stupanja na snagu promjene članstva.

Referentno razdoblje za podatke koje će se koristiti jednako je razdoblju korištenom za Kohezijski fond Unije koji je na snazi na datum početka odgovarajućeg razdoblja doprinosa ili, ako to razdoblje nije dostupno, posljednjem trogodišnjem razdoblju za koje su podaci dostupni.

2. Iznos prilagodbe iz stavka 1. određuju ugovorne stranke.

DIO II.

PROVEDBA I UPRAVLJANJE FONDOVIMA

ČLANAK 11.

Zajedničke vrijednosti

Provedba redovitog financijskog doprinosa Švicarske temelji se na zajedničkim vrijednostima poštovanja ljudskih prava, demokracije, vladavine prava, ljudskog dostojanstva i jednakosti.

ČLANAK 12.

Upravljanje redovitim financijskim doprinosom Švicarske

1. Švicarska je odgovorna za cjelokupno upravljanje svojim redovitim financijskim doprinosom.

2. Troškovi Švicarske za upravljanje pokrivaju se iz ukupnog iznosa određenog financijskog doprinosa utvrđenog u memorandumu o razumijevanju iz članka 4. stavka 2. točke (b).

ČLANAK 13.

Načela provedbe

1. Sporazumi za pojedine zemlje dogovaraju se i provode u duhu ravnopravnog partnerstva između partnerskih država i Švicarske.
2. Za provedbu dogovorenih mjera potpore odgovorne su partnerske države, koje uspostavljaju odgovarajući sustav upravljanja i kontrole za dobru provedbu i upravljanje.
3. Ne dovodeći u pitanje stavak 2., Švicarska je odgovorna za mjere potpore koje izravno provodi i dužna je osigurati odgovarajuće sustave upravljanja i kontrole za dobru provedbu i upravljanje.
4. Provedba mjera potpore mora biti u skladu sa zajedničkim vrijednostima iz članka 11. i načelima dobrog upravljanja i dobrog financijskog upravljanja te mora jamčiti transparentnost, nediskriminaciju, učinkovitost i odgovornost.

Mora se temeljiti na zajedničkoj obvezi Švicarske i partnerskih država da se bore protiv svih oblika korupcije u provedbi financijskog doprinosa Švicarske i oblikuju učinkovite mjere i postupke za sprečavanje, utvrđivanje i zaustavljanje svih radnji koje ugrožavaju pravilno korištenje sredstava, uzimajući pritom u obzir utvrđene rizike.

5. U slučaju kršenja obveze utvrđene u stavku 4. koje utječe ili bi moglo utjecati na pravilnu provedbu određene mjere potpore, Švicarska nakon procjene i postupka kojima se jamči djelotvorno pravo partnerske države na saslušanje može poduzeti odgovarajuće, razmjerne i učinkovite mjere u pogledu predmetne mjere potpore.

6. Švicarska može provoditi kontrole u skladu sa svojim nacionalnim zahtjevima. Partnerske države pružaju svu potrebnu pomoć, informacije i dokumentaciju u tu svrhu.

7. Švicarska revizijska tijela pri provedbi revizija uzimaju u obzir načela jedinstvene revizije i proporcionalnosti u odnosu na razinu rizika kako bi se izbjeglo udvostručavanje revizija i upravljačkih provjera istih rashoda, s ciljem smanjenja troškova upravljačkih provjera i revizija te administrativnog opterećenja za korisnike.

DIO III.

INSTITUCIONALNE ODREDBE

ČLANAK 14.

Zajednički odbor

1. Osniva se Zajednički odbor.

Zajednički odbor čine predstavnici ugovornih stranaka.

2. Zajedničkim odborom supredsjedaju predstavnik Unije i predstavnik Švicarske.
3. Zajednički odbor:
 - (a) osigurava pravilno funkcioniranje i djelotvorno upravljanje i primjenu ovog Sporazuma;
 - (b) služi kao forum za uzajamno savjetovanje i stalnu razmjenu informacija između ugovornih stranaka, posebno za potrebe pronalaženja rješenja za sve poteškoće u tumačenju ili primjeni ovog Sporazuma u skladu s člankom 16.;
 - (c) ugovornim strankama daje preporuke o pitanjima koja se odnose na ovaj Sporazum;
 - (d) donosi odluke kad je to predviđeno u ovom Sporazumu; i
 - (e) izvršava sve druge nadležnosti koje su mu dodijeljene ovim Sporazumom.
4. Zajednički odbor djeluje na temelju konsenzusa. Njegove su odluke obvezujuće za ugovorne stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu.
5. Zajednički odbor sastaje se najmanje jednom godišnje naizmjenično u Bruxellesu i Bernu, osim ako supredsjedatelji odluče drukčije. Sastaje se i na zahtjev bilo koje ugovorne stranke. Supredsjedatelji se mogu dogovoriti da se sastanak Zajedničkog odbora održi putem videokonferencije ili telekonferencije.

6. Zajednički odbor na svom prvom sastanku donosi svoj poslovnik.
7. Zajednički odbor može odlučiti osnovati bilo koju radnu skupinu ili skupinu stručnjaka koja mu može pomagati u izvršavanju dužnosti.

ČLANAK 15.

Načelo isključivosti

Ugovorne stranke obvezuju se da će sporove oko tumačenja ili primjene Sporazuma rješavati isključivo na načine predviđene u ovom Sporazumu.

ČLANAK 16.

Postupak u slučaju poteškoća s tumačenjem ili primjenom

1. U slučaju poteškoća s tumačenjem ili primjenom Sporazuma ugovorne stranke međusobno se savjetuju u okviru Zajedničkog odbora kako bi pronašle obostrano prihvatljivo rješenje. U tu se svrhu Zajedničkom odboru dostavljaju sve korisne informacije koje mu omogućuju temeljitu analizu situacije. Zajednički odbor razmatra sve mogućnosti za osiguravanje daljnjeg pravilnog funkcioniranja Sporazuma.

2. Ako Zajednički odbor ne uspije pronaći rješenje za poteškoće iz stavka 1. u roku od tri mjeseca od datuma na koji je o njima obaviješten, bilo koja od ugovornih stranaka može zatražiti da arbitražni sud riješi spor u skladu s pravilima iz Protokola o arbitražnom sudu (dalje u tekstu „Protokol”).
3. Prilikom rješavanja spora između ugovornih stranaka na temelju ovog Sporazuma, arbitražni sud nadležan je za tumačenje ovog Sporazuma. Pri utvrđivanju sukladnosti mjere s ovim Sporazumom, arbitražni sud prema potrebi uzima u obzir pravo svake ugovorne stranke osim ovog Sporazuma kao činjenično stanje. Arbitražni sud pritom slijedi prevladavajuće tumačenje prava svake ugovorne stranke osim ovog Sporazuma na sudovima ili u tijelima te ugovorne stranke te, prema potrebi u nadležnim međunarodnim tijelima za rješavanje sporova. Mišljenje koje je arbitražni sud dao o pravu ugovorne stranke osim ovog Sporazuma nije obvezujuće za sudove ili tijela te ugovorne stranke.
4. Arbitražni sud nije nadležan za sporove koji se odnose na provedbu sporazuma za pojedine zemlje.
5. Svaka ugovorna stranka poduzima sve potrebne mjere kako bi u dobroj vjeri postupila u skladu s odlukom arbitražnog suda.

Ugovorna stranka za koju arbitražni sud utvrdi da nije postupala u skladu sa Sporazumom preko Zajedničkog odbora obavješćuje drugu ugovornu stranku o mjerama koje je poduzela kako bi se uskladila s odlukom arbitražnog suda.

ČLANAK 17.

Kompenzacijske mjere

1. Ako ugovorna stranka za koju arbitražni sud utvrdi da nije postupala u skladu sa Sporazumom ne obavijesti drugu ugovornu stranku u razumnom roku određenom u skladu s člankom IV.2. stavkom 6. Protokola o mjerama koje je poduzela kako bi postupila u skladu s odlukom arbitražnog suda, ili ako druga ugovorna stranka smatra da priopćene mjere nisu u skladu s odlukom arbitražnog suda, ta druga ugovorna stranka može donijeti proporcionalne kompenzacijske mjere u okviru Sporazuma ili bilo kojeg sporazuma s Popisa sporazuma iz članka 3. točke (a) (dalje u tekstu „kompenzacijske mjere”) kako bi se ispravila moguća neravnoteža. Ugovornu stranku za koju je arbitražni sud utvrdio da nije postupala u skladu sa Sporazumom obavješćuje o kompenzacijskim mjerama i navodi te mjere u toj obavijesti. Te kompenzacijske mjere počinju proizvoditi učinke tri mjeseca od datuma obavijesti.
2. Ako u roku od mjesec dana od datuma obavijesti o planiranim kompenzacijskim mjerama Zajednički odbor ne donese odluku o njihovoj suspenziji, izmjeni ili poništenju, bilo koja ugovorna stranka može pitanje njihove proporcionalnosti uputiti na arbitražu, u skladu s Protokolom.
3. Arbitražni sud donosi odluku u roku utvrđenom u članku III.8. stavku 4. Protokola.
4. Kompenzacijske mjere nemaju retroaktivni učinak. Posebno se zadržavaju prava i obveze koje su pojedinci i gospodarski subjekti stekli prije nego što su kompenzacijske mjere počele proizvoditi učinke.

DIO IV.

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 18.

Prvi financijski doprinos Švicarske na temelju ovog Sporazuma i jednokratna dodatna financijska obveza

1. Švicarska se obvezuje pružiti svoj prvi financijski doprinos na temelju ovog Sporazuma (dalje u tekstu „prvi financijski doprinos”) od 1. siječnja 2030. do 31. prosinca 2036. u skladu s Prilogom II. te jednokratnu dodatnu financijsku obvezu za razdoblje od kraja 2024. do kraja 2029. u skladu s Prilogom III.
2. U mjeri u kojoj elementi prvog financijskog doprinosa nisu utvrđeni u Prilogu II., ugovorne stranke sklapaju pravno neobvezujući memorandum o razumijevanju kako bi ispunile preuzetu obvezu iz stavka 1. u roku od 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. Zajednički odbor u tu svrhu pokreće rasprave ubrzo nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.
3. U mjeri u kojoj elementi jednokratne dodatne financijske obveze nisu utvrđeni u Prilogu III., ugovorne stranke sklapaju pravno neobvezujući memorandum o razumijevanju kako bi ispunile preuzetu obvezu iz stavka 1. u roku od 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. Zajednički odbor u tu svrhu pokreće rasprave ubrzo nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

4. Dodijeljena sredstva za pojedine zemlje iz prvog financijskog doprinosa u području kohezije i jednokratne dodatne financijske obveze službeno se dodjeljuju partnerskim državama nakon sklapanja odgovarajućih sporazuma za pojedine zemlje, najkasnije tri godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

5. Dodijeljena sredstva za pojedine zemlje iz prvog financijskog doprinosa u području migracija službeno se dodjeljuju partnerskim državama nakon sklapanja odgovarajućih sporazuma za pojedine zemlje, najkasnije pet godina od početka razdoblja doprinosa.

6. Ako se memorandum o razumijevanju iz stavaka 2. i 3. ne sklope u roku navedenom u tim stavcima, članak 4. stavak 2. točka (c) primjenjuje se *mutatis mutandis*.

7. Ako se sporazumi za pojedine zemlje iz stavaka 4. i 5. ne sklope u rokovima navedenima u tim stavcima, članak 5. stavak 6. primjenjuje se *mutatis mutandis*.

ČLANAK 19.

Protokol, prilozi i dodaci

Protokol uz ovaj Sporazum i prilozi i dodaci ovom Sporazumu njegov su sastavni dio.

ČLANAK 20.

Stupanje na snagu

1. Ugovorne stranke ovaj Sporazum ratificiraju ili odobravaju u skladu sa svojim postupcima. Ugovorne stranke međusobno se obavješćuju o provedbi unutarnjih postupaka potrebnih za stupanje na snagu ovog Sporazuma.
2. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon posljednje obavijesti o sljedećim instrumentima:
 - (a) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba,
 - (b) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba,
 - (c) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
 - (d) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,

- (e) Protokolu o državnim potporama uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (f) Institucionalni protokol uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika;
- (g) Protokol o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika;
- (h) Protokolu o državnim potporama uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,
- (i) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima,
- (j) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju u vezi s ocjenom sukladnosti,
- (k) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju u vezi s ocjenom sukladnosti,
- (l) Sporazumu između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o sudjelovanju Švicarske Konfederacije u programima Unije,

- (m) Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o uvjetima sudjelovanja Švicarske Konfederacije u Agenciji Europske unije za svemirski program.

ČLANAK 21.

Raskid Sporazuma

Svaka ugovorna stranka može raskinuti ovaj Sporazum slanjem obavijesti drugoj ugovornoj stranci. Sporazum se prestaje primjenjivati šest mjeseci nakon primitka te obavijesti.

Sastavljeno u [...] [...] u po dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA niže potpisani, propisno ovlašteni za to, potpisali su ovaj Sporazum.

[Potpis na sva 24 jezika EU-a: „Za Europsku uniju” i „Za Švicarsku Konfederaciju”]

ELEMENTI ZA
REDOVITI FINANCIJSKI DOPRINOS ŠVICARSKE
IZ ČLANKA 4. STAVKA 2. TOČKE (a)
ZA SLJEDEĆA RAZDOBLJA DOPRINOSA

1. Iznos financijskog doprinosa Švicarske za određeno razdoblje doprinosa utvrđuje se na temelju sljedećih elemenata:
 - (a) iznosa financijskog doprinosa Švicarske za prethodno razdoblje doprinosa prilagođenog na osnovi *pro rata temporis* trajanju određenog razdoblja doprinosa, uključujući, prema potrebi, prilagodbu u skladu s člankom 10., prilagođenu na osnovi *pro rata temporis* trajanju određenog razdoblja doprinosa;
 - (b) povećanja ili smanjenja iznosa koje proizlazi iz primjene točke (a) u skladu s metodom utvrđenom u Dodatku 1. na temelju sljedećih faktora:
 - i. inflacije u Švicarskoj, kako je izmjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (dalje u tekstu „HIPC”) u Švicarskoj, i
 - ii. faktora prilagodbe kojim se uklanjaju sve razlike između inflacije u Švicarskoj i inflacije nastale u partnerskim državama u mjeri u kojoj nije nadoknađena kretanjem deviznog tečaja kako bi se održala kupovna moć redovnog financijskog doprinosa Švicarske;

- (c) povećanja ili smanjenja iznosa utvrđenog na temelju točaka (a) i (b) s obzirom na politička razmatranja. Takvo povećanje ili smanjenje ne prelazi 10 % iznosa utvrđenog na temelju točaka (a) i (b).
2. Udio financijskog doprinosa Švicarske za određeno razdoblje doprinosa namijenjenog području kohezije iznosi najmanje 90 % iznosa utvrđenog u skladu sa stavkom 1.
 3. Udio financijskog doprinosa Švicarske za određeno razdoblje doprinosa u području kohezije dodijeljenog sporazumima za pojedine zemlje iznosi najmanje 90 % iznosa financijskog doprinosa Švicarske namijenjenog tom području utvrđenog u skladu sa stavkom 2.
 4. Iznos dodijeljen sporazumima za pojedine zemlje u području kohezije dodjeljuje se partnerskim državama u skladu s ključem za dodjelu iz Dodatka 2.

METODA
ZA UTVRĐIVANJE PRILAGODBE
IZ PRILOGA I. STAVKA 1. TOČKE (b)

Povećanje ili smanjenje iz Priloga I. stavka 1. točke (b) izračunava se u skladu sa sljedećom metodom:

1. Iznos dobiven primjenom točke (a) Priloga I. stavka 1. množi se faktorom indeksacije iz stavka 2. ovog Dodatka;
2. Faktor indeksacije umnožak je:
 - (a) inflacije u Švicarskoj, kako je izmjerena HIPC-om u Švicarskoj, između posljednje godine, izračunane kao aritmetički prosjek posljednjih dostupnih 12 mjeseci na datum izračuna, i prve godine prethodnog razdoblja doprinosa, izračunane kao dvanaestomjesečni aritmetički prosjek te kalendarske godine; i
 - (b) faktora prilagodbe, koji se izračunava kao omjer realnog deviznog tečaja skupine partnerskih država u području kohezije u prethodnom razdoblju doprinosa u odnosu na Švicarsku između posljednje godine i prve godine prethodnog razdoblja doprinosa, koji prikazuje realnu aprecijaciju ili deprecijaciju koju je ta skupina prošla tijekom tog razdoblja.

Za potrebe izračuna faktora indeksacije primjenjuje se sljedeće:

- i. realni devizni tečaj skupine partnerskih država u području kohezije u prethodnom razdoblju doprinosa sastoji se od nominalnog deviznog tečaja tih država partnera u odnosu na švicarski franak pomnoženog s agregatom temeljenim na HIPC-u za te države partnere i podijeljenog sa švicarskim HIPC-om.

Realna aprecijacija za tu skupinu partnerskih država uključuje povećanje realnog deviznog tečaja, a realna deprecijacija za tu skupinu partnerskih država uključuje smanjenje realnog deviznog tečaja;

- ii. agregat temeljen na HIPC-u za te partnerske države izračunava se kao 12-mjesečni aritmetički prosjek indeksa HIPC-a za tu skupinu partnerskih država primjenom metodologije HIPC-a iz Sporazuma između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o suradnji u području statistike, potpisanog u Luxembourg 26. listopada 2004., ali pri čemu su ponderi ključ za dodjelu utvrđen u Dodatku 2.;
- iii. nominalni devizni tečaj partnerskih država u odnosu na švicarski franak izračunava se kao ponderirani aritmetički prosjek nominalnih deviznih tečajeva tih partnerskih država u odnosu na švicarski franak, pri čemu su ponderi ključ za dodjelu utvrđen u Dodatku 2. Nominalni devizni tečajevi za izračun za određenu godinu su dvanaestomjesečni prosjek mjesečnih podataka za tu godinu, izveden iz dnevnih deviznih tečajeva.

Komisija izračunava faktor prilagodbe na temelju stavka 2. točke (b) ovog Dodatka. Komisija dijeli izračun sa Švicarskom u okviru Zajedničkog odbora mjesec dana nakon što ga dobije.

3. Ako podaci za određenu godinu nisu dostupni, za tu se godinu koriste podaci za posljednjih dostupnih 12 mjeseci na datum izračuna.
4. HIPC i podaci o deviznom tečaju koji se koriste za izračun faktora indeksacije dobivaju se od Statističkog ureda Unije (dalje u tekstu „Eurostat”) na temelju statističkih podataka koje objavljuje Eurostat, uzimajući u obzir Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o suradnji u području statistike, potpisan u Luxembourgu 26. listopada 2004. Podaci o deviznim tečajevima prema potrebi se dobivaju iz javnih baza podataka Europske središnje banke, središnjih banaka partnerskih država i/ili Švicarske narodne banke.

KLJUČ ZA DODJELU ZA
REDOVITI FINANCIJSKI DOPRINOS ŠVICARSKE
U PODRUČJU KOHEZIJE

Dodijeljena sredstva za svaku partnersku državu iz financijskog doprinosa Švicarske u području kohezije za određeno razdoblje doprinosa odgovaraju postotku financijskog doprinosa Švicarske u području kohezije dobivenom primjenom sljedećih koraka:

- (a) izračunom aritmetičkog prosjeka udjela stanovništva i površine partnerske države u ukupnom broju stanovnika i površini svih partnerskih država. Međutim, ako je udio broja stanovnika partnerske države u ukupnom broju stanovnika najmanje pet puta veći od udjela njezine površine u ukupnoj površini, tj. ako je partnerska država iznimno gusto naseljena, za ovaj se korak uzima samo udio u ukupnom broju stanovnika;
- (b) smanjenjem ili povećanjem postotaka dobivenih izračunom u skladu s točkom (a) za koeficijent koji predstavlja jednu trećinu postotka za koji je BND po stanovniku te partnerske države, mjereno prema standardu kupovne moći, veći ili manji od prosječnog BND-a po stanovniku svih partnerskih država (prosječno izražen kao 100 %); i
- (c) prilagodbom vrijednosti udjela dobivenih kao rezultat izračuna u skladu s točkom (b) tako da njihov zbroj iznosi 100 %.

Referentno razdoblje za podatke koje će se koristiti jednako je razdoblju korištenom za Kohezijski fond Unije koji je na snazi na datum početka odgovarajućeg razdoblja doprinosa ili, ako to razdoblje nije dostupno, posljednjem trogodišnjem razdoblju za koje su podaci dostupni.

PRVI FINANCIJSKI DOPRINOS ŠVICARSKE
NA TEMELJU OVOG SPORAZUMA ZA RAZDOBLJE 2030. – 2036.

1. Prvi financijski doprinos Švicarske na temelju ovog Sporazuma (dalje u tekstu „prvi financijski doprinos”) za razdoblje od 1. siječnja 2030. do 31. prosinca 2036. („razdoblje doprinosa”) iznosi 350 000 000 CHF za svaku godinu tog razdoblja.
2. Od iznosa iz stavka 1. za svaku godinu razdoblja doprinosa dodjeljuje se 308 000 000 CHF za suradnju u području kohezije, a 42 000 000 CHF za suradnju u području migracija.
3. Prvi financijski doprinos Švicarske doprinosi ciljevima utvrđenima u članku 1. ovog Sporazuma.
4. Prvi financijski doprinos Švicarske izvršava se tijekom razdoblja od deset godina („razdoblje provedbe”), počevši od istog datuma kao i razdoblje doprinosa.
5. Udio financijskog doprinosa u području kohezije dodijeljenog sporazumima za pojedine zemlje iznosi najmanje 90 % iznosa dodijeljenog tom području.
6. Švicarska ima na raspolaganju do 5 % odgovarajućih iznosa za suradnju u područjima kohezije i migracija za pokrivanje troškova upravljanja, a do 2 % za dijeljenje švicarskog stručnog znanja (fond Švicarske za stručno znanje i partnerstvo).

7. Partnerske države za suradnju u području kohezije su države članice Unije čiji je BND po stanovniku, mjeren prema standardu kupovne moći, manji od 90 % prosječnog BND-a po stanovniku Unije, mjeren prema standardu kupovne moći, za isto referentno razdoblje. Referentno razdoblje za podatke koje će se upotrebljavati jednako je razdoblju koje se upotrebljava za utvrđivanje prihvatljivosti država članica Unije u okviru Kohezijskog fonda Unije koji je na snazi na datum početka razdoblja doprinosa.
8. Potencijalne partnerske države u području migracija su države članice Unije koje su izložene posebnom migracijskom pritisku i/ili za koje se Švicarska i određena država članica slažu da je u njima potrebno ojačati upravljanje migracijama.
9. U pogledu kohezije i migracija kao područja suradnje ugovorne stranke mogu postići dogovor o izdvajanju određenog iznosa za fond namijenjen određenoj temi (kohezija) i fond za brzi odgovor (migracije). Ako je primjenjivo, elementi se utvrđuju u memorandumu o razumijevanju u skladu s člankom 18. stavkom 2. Sporazuma.
10. Tematska područja za suradnju u okviru prvog financijskog doprinosa Švicarske temelje se na uspješnoj suradnji u okviru prethodnog švicarskog doprinosa odabranim državama članicama Unije. Njima se dopunjuju nastojanja Unije u području kohezije i upravljanja migracijama na početku razdoblja doprinosa.
11. U skladu s člankom 18. stavkom 2. Sporazuma ugovorne stranke u memorandumu o razumijevanju utvrđuju područja interesa među sljedećim tematskim područjima:

(a) kohezija:

- i. uključivi ljudski i socijalni razvoj;

- ii. održivi i uključivi gospodarski razvoj;
 - iii. zelena tranzicija; i
 - iv. demokracija i sudjelovanje.
- (b) migracije.
-

JEDNOKRATNA DODATNA FINANCIJSKA OBVEZA ŠVICARSKE
ZA RAZDOBLJE OD
KRAJA 2024. DO KRAJA 2029.

1. U skladu s člankom 18. ovog Sporazuma Švicarska se obvezuje osigurati jednokratnu dodatnu financijsku obvezu za razdoblje od kraja 2024. do kraja 2029., uzimajući u obzir razinu partnerstva i suradnje Švicarske i Unije u tom razdoblju. Ta jednokratna dodatna financijska obveza iznosi 130 000 000 CHF godišnje do stupanja na snagu sporazumâ iz članka 20. stavka 2. ovog Sporazuma, odnosno 350 000 000 CHF godišnje za razdoblje od stupanja na snagu sporazumâ iz članka 20. stavka 2. ovog Sporazuma do kraja 2029. Za godinu u kojoj sporazumi iz članka 20. stavka 2. ovog Sporazuma stupaju na snagu iznos jednokratne dodatne obveze izračunava se na osnovi *pro rata temporis*.
2. Jednokratna dodatna financijska obveza Švicarske izvršava se tijekom razdoblja od deset godina („razdoblje provedbe”), počevši od istog datuma kao i razdoblje doprinosa prvog švicarskog financijskog doprinosa.
3. Jednokratna dodatna financijska obveza upotrebljava se za suradnju u području kohezije.
4. Udio jednokratne financijske obveze dodijeljen sporazumima za pojedine zemlje iznosi najmanje 90 % iznosa jednokratne dodatne financijske obveze Švicarske.

5. Švicarska ima na raspolaganju do 5 % iznosa jednokratne financijske obveze za pokrivanje troškova upravljanja, odnosno do 2 % za dijeljenje švicarskog stručnog znanja (fond Švicarske za stručno znanje i partnerstvo).
6. Partnerske države za suradnju su države članice Unije čiji je BND po stanovniku, mjeran prema standardu kupovne moći, manji od 90 % prosječnog BND-a po stanovniku Unije, mjeran prema standardu kupovne moći, za isto referentno razdoblje. Referentno razdoblje za podatke koje će se upotrebljavati jednako je razdoblju koje se upotrebljava za utvrđivanje prihvatljivosti država članica Unije u okviru Kohezijskog fonda Unije koji je na snazi na datum početka razdoblja provedbe jednokratne dodatne financijske obveze.
7. Ugovorne stranke mogu postići dogovor o izdvajanju određenog iznosa za fond namijenjen određenoj temi u području kohezije. Ako je primjenjivo, elementi se utvrđuju u memorandumu o razumijevanju u skladu s člankom 18. stavkom 3. Sporazuma.
8. Ciljevi i pravila za provedbu redovitog financijskog doprinosa Švicarske utvrđeni u Sporazumu primjenjuju se *mutatis mutandis* na jednokratnu dodatnu financijsku obvezu, osim ako je drukčije predviđeno u članku 18. ovog Sporazuma i u ovom Prilogu.
9. Tematska područja za suradnju u okviru jednokratne dodatne financijske obveze Švicarske temelje se na uspješnoj suradnji u okviru prethodnog švicarskog doprinosa odabranim državama članicama Unije. Njima se dopunjuje ono što je Unija poduzela u području kohezije na početku razdoblja provedbe jednokratne dodatne financijske obveze.

10. U skladu s člankom 18. stavkom 3. Sporazuma ugovorne stranke u memorandumu o razumijevanju utvrđuju područja interesa među sljedećim tematskim područjima:

- i. uključivi ljudski i socijalni razvoj;
 - ii. održivi i uključivi gospodarski razvoj;
 - iii. zelena tranzicija; i
 - iv. demokracija i sudjelovanje.
-

PROTOKOL
O ARBITRAŽNOM SUDU

POGLAVLJE I.

UVODNE ODREDBE

ČLANAK I.1.

Područje primjene

Ako jedna od ugovornih stranaka (dalje u tekstu „stranke”) uputi spor na arbitražu u skladu s člankom 16. stavkom 2. ili člankom 17. stavkom 2. Sporazuma, primjenjuju se pravila utvrđena u ovom Protokolu.

ČLANAK I.2.

Pisarnica i tajničke usluge

Međunarodni ured Stalnog arbitražnog suda u Haagu (dalje u tekstu „Međunarodni ured”) obavlja funkcije pisarnice i pruža potrebne tajničke usluge.

ČLANAK I.3.

Obavijesti i izračun rokova

1. Obavijesti, uključujući priopćenja i prijedloge, mogu se slati bilo kojim komunikacijskim sredstvom koje potvrđuje njihov prijenos ili omogućuje potvrdu tih obavijesti.
2. Takve se obavijesti mogu slati elektronički samo ako je stranka izričito odredila ili odobrila adresu u tu svrhu.
3. Takve obavijesti koje se dostavljaju strankama šalju se Odjelu za Europu Saveznog ministarstva vanjskih poslova za Švicarsku i Pravnoj službi Komisije za Uniju.
4. Rokovi utvrđeni iz ovog Protokola počinju teći od dana nakon određenog događaja ili poduzimanja određene radnje. Ako je posljednji dan za dostavu određenog dokumenta neradni dan institucija Unije ili vlade Švicarske, rok za dostavu tog dokumenta istječe prvi idući radni dan. Računaju se i neradni dani unutar tog razdoblja.

ČLANAK I.4.

Obavijest o arbitraži

1. Stranka koja pokreće arbitražni postupak (dalje u tekstu „tužitelj”) šalje obavijest o arbitraži drugoj stranci (dalje u tekstu „tuženik”) i Međunarodnom uredu.
2. Smatra se da arbitražni postupak započinje dan nakon što tuženik primi obavijest o arbitraži.
3. Obavijest o arbitraži sadržava sljedeće informacije:
 - (a) zahtjev da se spor uputi na arbitražu;
 - (b) imena i podatke za kontakt stranaka;
 - (c) imena i adrese tužiteljevih zastupnika;
 - (d) pravnu osnovu postupka (članak 16. stavak 2. ili članak 17. stavak 2. Sporazuma) i:
 - i. u slučajevima iz članka 16. stavka 2. Sporazuma, sporno pitanje kako je službeno uvršteno u dnevni red Zajedničkog odbora radi rješavanja u skladu s člankom 16. stavkom 1. Sporazuma; i
 - ii. u slučajevima iz članka 17. stavka 2. Sporazuma, odluku arbitražnog suda, eventualne provedbene mjere iz članka 16. stavka 5. Sporazuma i sporne kompenzacijske mjere;

- (e) pravilo koje je uzrok spora ili je povezano s njim;
- (f) kratak opis spora; i
- (g) ime jednog arbitra ili, ako se imenuje pet arbitara, imena dvaju arbitara.

4. Nikakve tvrdnje o dostatnosti obavijesti o arbitraži ne sprečavaju konstituiranje arbitražnog suda. Arbitražni sud donosi konačnu odluku o sporu.

ČLANAK I.5.

Odgovor na obavijest o arbitraži

1. U roku od 60 dana od primitka obavijesti o arbitraži tuženik tužitelju i Međunarodnom uredu šalje odgovor, koji sadržava sljedeće informacije:

- (a) imena i podatke za kontakt stranaka;
- (b) imena i adrese tuženikovih zastupnika;
- (c) odgovor na informacije navedene u obavijesti o arbitraži u skladu s člankom I.4. stavkom 3. točkama od (d) do (f); i

(d) ime jednog arbitra ili, ako se imenuje pet arbitara, imena dvaju arbitara.

2. Izostanak odgovora ili nepotpun ili nepravodoban odgovor tuženika na obavijest o arbitraži ne sprečava konstituiranje arbitražnog suda. Arbitražni sud donosi konačnu odluku o sporu.

3. Zatraži li tuženik u odgovoru na obavijest o arbitraži da se arbitražni sud sastoji od pet arbitara, tužitelj imenuje dodatnog arbitra u roku od 30 dana od primitka odgovora na obavijest o arbitraži.

ČLANAK I.6.

Zastupanje i pomoć

1. Pred arbitražnim sudom stranke zastupa barem jedan zastupnik. Zastupnicima mogu pomagati savjetnici ili odvjetnici.

2. Sve promjene zastupnika ili njihovih adresa priopćuju se drugoj stranci, Međunarodnom uredu i arbitražnom sudu. Arbitražni sud može u bilo kojem trenutnu samoinicijativno ili na zahtjev stranke tražiti da mu se predoče dokazi o ovlastima dodijeljenima zastupnicima stranaka.

POGLAVLJE II.

SASTAV ARBITRAŽNOG SUDA

ČLANAK II.1.

Broj arbitara

Arbitražni sud sastoji se od tri arbitra. Ako tužitelj u obavijesti o arbitraži ili tuženik u odgovoru na nju to zatraži, arbitražni sud sastoji se od pet arbitara.

ČLANAK II.2.

Imenovanje arbitara

1. Imenuju li se tri arbitra, svaka stranka određuje jednog. Dva arbitra koje su imenovale stranke odabiru trećeg arbitra za predsjednika arbitražnog suda.
2. Imenuje li se pet arbitara, svaka stranka određuje dva. Četiri arbitra koje su imenovale stranke odabiru petog arbitra za predsjednika arbitražnog suda.

3. Ako se arbitri ne dogovore oko odabira predsjednika arbitražnog suda u roku od 30 dana od imenovanja posljednjeg arbitra po izboru stranaka, predsjednika imenuje glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda.

4. Radi olakšavanja postupka odabira arbitara za sastav arbitražnog suda utvrđuje se i prema potrebi ažurira okvirni popis osoba s kvalifikacijama iz stavka 6, koji je zajednički svim bilateralnim sporazumima u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje te Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o zdravlju, potpisanom u [...] [...] (dalje u tekstu „Sporazum o zdravlju”), Sporazumu između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima, potpisanom u Luxembourg 21. lipnja 1999. (dalje u tekstu „Sporazum o trgovini poljoprivrednim proizvodima”) i Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o redovitom financijskom doprinosu Švicarske smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika u Europskoj uniji, potpisanom u [...] [...] (dalje u tekstu „Sporazum o redovitom financijskom doprinosu Švicarske”). Taj se popis za potrebe Sporazuma donosi i ažurira odlukom Zajedničkog odbora.

5. Ako stranka ne odredi arbitra, glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda imenuje arbitra s popisa iz stavka 4. Ako takav popis ne postoji, glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda imenuje arbitra ždrijebom među pojedincima koje su jedna ili obje stranke službeno predložile za potrebe stavka 4.

6. Članovi arbitražnog suda moraju biti visokokvalificirane, iskusne i neovisne osobe (povezane ili nepovezane sa strankama) za koje je sigurno da nisu u sukobu interesa. Posebno moraju imati dokazano stručno znanje u području prava i pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom, ne smiju primati upute ni od jedne stranke, moraju djelovati u vlastito ime i ne smiju primaju upute ni od jedne organizacije ili vlade kad je riječ o pitanjima povezanim sa sporom. Predsjednik arbitražnog suda mora imati iskustva i s postupcima rješavanja sporova.

ČLANAK II.3.

Izjave arbitara

1. Kad se razmatra imenovanje određene osobe arbitrom, ta osoba mora prijaviti sve što bi njezinu nepristranost ili neovisnost moglo dovesti u opravdanu sumnju. Od trenutka imenovanja i tijekom cijelog arbitražnog postupka arbitar je dužan strankama i drugim arbitrima bez odgode prijaviti sve takve okolnosti ako to već nije učinio.
2. Svaki arbitar može se razriješiti dužnosti ako postoje okolnosti koje bi njegovu nepristranost ili neovisnost mogle dovesti u opravdanu sumnju.
3. Stranka može zatražiti razrješenje arbitra kojeg je imenovala samo iz razloga otkrivenog nakon imenovanja.
4. Ako arbitar ne djeluje ili ako je *de jure* ili *de facto* spriječen u obavljanju svojih zadaća, primjenjuje se postupak za razrješenje arbitara utvrđen u članku II.4.

ČLANAK II.4.

Razrješenje arbitara

1. Stranka koja želi razriješiti arbitra podnosi zahtjev za razrješenje u roku od 30 dana od datuma na koji je obaviještena o njegovu imenovanju ili u roku od 30 dana od datuma na koji je doznala za okolnosti iz članka II.3.
2. Zahtjev za razrješenje šalje se drugoj stranci, arbitru kojeg se razrješuje dužnosti, drugim arbitrima i Međunarodnom uredu. U njemu se navode razlozi zbog kojih se traži razrješenje.
3. Kad se podnese zahtjev za razrješenje, druga stranka može ga prihvatiti. Sporni arbitar može i odstupiti s dužnosti. Čin prihvatanja zahtjeva ili odstupanja s dužnosti ne znači priznavanje razloga podnošenja zahtjeva za razrješenje.
4. Ako u roku od 15 dana od datuma obavijesti o zahtjevu za razrješenje druga stranka ne prihvati zahtjev ili predmetni arbitar ne odstupi, stranka koja traži razrješenje može zatražiti od glavnog tajnika Stalnog arbitražnog suda da donese odluku o razrješenju.
5. Osim ako se stranke dogovore drukčije, odluka iz stavka 4. sadržava obrazloženje.

ČLANAK II.5.

Zamjena arbitra

1. Podložno stavku 2. ovog članka, ako je nužno zamijeniti arbitra tijekom arbitražnog postupka, zamjena se imenuje ili bira u skladu s postupkom utvrđenim u članku II.2., koji se primjenjuje na imenovanje ili odabir arbitra kojeg treba zamijeniti. Taj se postupak primjenjuje čak i ako jedna stranka nije iskoristila svoje pravo imenovanja ili sudjelovanja u imenovanju arbitra kojeg treba zamijeniti.
2. Ako dođe do zamjene arbitra, postupak se nastavlja u fazi u kojoj je zamijenjeni arbitar prestao obnašati svoje dužnosti, osim ako arbitražni sud odluči drukčije.

ČLANAK II.6.

Izuzimanje od odgovornosti

Osim u slučajevima namjernog prijestupa ili krajnje nepažnje stranke se u najvećoj mogućoj mjeri dopuštenoj mjerodavnim pravom odriču mogućnosti podizanja bilo kakve tužbe protiv arbitara zbog bilo kojeg djela ili propusta u arbitraži.

POGLAVLJE III.

ARBITRAŽNI POSTUPAK

ČLANAK III.1.

Opće odredbe

1. Datumom osnivanja arbitražnog suda smatra se datum na koji je posljednji arbitar prihvatio imenovanje.
2. Arbitražni sud osigurava da se sa strankama postupa jednako i da u odgovarajućoj fazi postupka obje stranke imaju dovoljno prilika da ostvare svoja prava i iznesu svoje argumente. Arbitražni sud vodi postupak tako da se izbjegnu kašnjenja i nepotrebni troškovi i osigura rješenje spora između stranaka.
3. Osim ako arbitražni sud odluči drukčije, rasprava se organizira nakon što arbitražni sud sasluša stranke.
4. Priopćenja arbitražnom sudu stranke šalju preko Međunarodnog ureda i istovremeno šalju primjerak drugoj stranci. Međunarodni ured šalje primjerak priopćenja svim arbitrima.

ČLANAK III.2.

Mjesto arbitraže

Mjesto arbitraže je Haag. U iznimnim okolnostima arbitražni sud može se sastati na bilo kojem drugom mjestu koje smatra prikladnim za vijećanje.

ČLANAK III.3.

Jezik

1. Postupak se odvija na francuskom i engleskom jeziku.
2. Arbitražni sud može naložiti da se uz sve dokumente priložene tužbenom zahtjevu ili odgovoru na tužbu i svim dodatnim dokumentima podnesenima u okviru postupka na izvornom jeziku priloži prijevod na jedan od jezika postupka.

ČLANAK III.4.

Tužbeni zahtjev

1. Tužitelj šalje tužbeni zahtjev u pisanom obliku tuženiku i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda u roku koji odredi arbitražni sud. Ako tužiteljeva obavijest o arbitraži iz članka I.4. ispunjava i uvjete iz stavaka 2. i 3. ovog članka, tužitelj može odlučiti da se ona smatra tužbenim zahtjevom.

2. Tužbeni zahtjev sadržava sljedeće informacije:

(a) informacije iz članka I.4. stavka 3. točaka od (b) do (f);

(b) izjavu o činjeničnom stanju u prilog zahtjevu; i

(c) pravne argumente u prilog zahtjevu.

3. U mjeri u kojoj je to moguće, tužbeni zahtjev uključuje ili upućuje na sve dokumente i druge dokaze koje je tužitelj naveo.

ČLANAK III.5.

Odgovor na tužbu

1. Tuženik šalje odgovor na tužbu u pisanom obliku tužitelju i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda u roku koji odredi arbitražni sud. Ako tuženikov odgovor na obavijest o arbitraži iz članka I.5. ispunjava i uvjete iz stavka 2. ovog članka, tuženik može odlučiti da se taj odgovor smatra odgovorom na tužbu.

2. Odgovor na tužbu mora sadržavati odgovore na točke tužbenog zahtjeva navedene u skladu s člankom III.4. stavkom 2. točkama od (a) do (c) ovog Protokola. U mjeri u kojoj je to moguće, odgovor na tužbu uključuje ili upućuje na sve dokumente i druge dokaze koje je tuženik naveo.

3. U odgovoru na tužbu ili u kasnijoj fazi arbitražnog postupka ako arbitražni sud odluči da je kašnjenje opravdano s obzirom na okolnosti, tuženik može podnijeti protutužbu pod uvjetom da je arbitražni sud nadležan za nju.

4. Na protutužbu se primjenjuje članak III.4. stavci 2. i 3.

ČLANAK III.6.

Arbitražna nadležnost

1. Arbitražni sud odlučuje o svojoj nadležnosti na temelju članka 16. stavka 2. ili članka 17. stavka 2. Sporazuma.

2. U slučajevima iz članka 16. stavka 2. Sporazuma arbitražni sud ovlašten je ispitati sporno pitanje kako je službeno uvršteno u dnevni red Zajedničkog odbora radi rješavanja u skladu s člankom 16. stavkom 1. Sporazuma.

3. U slučajevima iz članka 17. stavka 2. Sporazuma arbitražni sud pred kojim se vodio glavni predmet ovlašten je ispitati proporcionalnost spornih kompenzacijskih mjera, među ostalim kad su te mjere u cijelosti ili djelomično poduzete u okviru bilo kojeg bilateralnog sporazuma s Popisa sporazuma iz članka 3. točke (a) Sporazuma.

4. Prigovor zbog nenadležnosti arbitražnog suda podnosi se najkasnije u odgovoru na (protu)tužbu. Stranka koja je imenovala arbitra ili sudjelovala u njegovu imenovanju ne gubi zato pravo na podnošenje prigovora. Prigovor da spor nadilazi ovlasti arbitražnog suda mora se podnijeti čim se u arbitražnom postupku postavi pitanje koje navodno nadilazi njegove ovlasti. Arbitražni sud može dopustiti podnošenje prigovora nakon isteka propisanog roka ako smatra da je kašnjenje opravdano.

5. Arbitražni sud može odlučiti o prigovoru iz stavka 4. tako da ga tretira kao prethodno pitanje ili u okviru odluke o glavnoj stvari.

ČLANAK III.7.

Ostali pisani podnesci

Nakon savjetovanja sa strankama arbitražni sud odlučuje koje druge pisane podneske stranke moraju ili mogu podnijeti uz tužbeni zahtjev i odgovor na tužbu te određuje rok za njihovo podnošenje.

ČLANAK III.8.

Rokovi

1. Rokovi koje arbitražni sud odredi za dostavu pisanih dokumenata, uključujući tužbeni zahtjev i odgovor na tužbu, ne smiju biti dulji od 90 dana osim ako se stranke dogovore drukčije.
2. Arbitražni sud donosi konačnu odluku u roku od 12 mjeseci od datuma osnivanja. U posebno teškim iznimnim okolnostima arbitražni sud može produljiti taj rok za najviše tri mjeseca.
3. Rokovi iz stavaka 1. i 2. prepolovljuju se:
 - (a) na zahtjev tužitelja ili tuženika ako u roku od 30 dana od tog zahtjeva arbitražni sud nakon što sasluša drugu stranku odluči da je predmet hitan;
 - (b) u slučajevima iz članka 4. stavka 2. točke (c) i članka 18. stavka 6. Sporazuma;
 - (c) u slučajevima iz članka 5. stavka 6. i članka 18. stavka 7. Sporazuma, ako Švicarska nije sklopila sporazume za pojedine zemlje; ili
 - (d) ako se stranke tako dogovore.

4. U slučajevima iz članka 17. stavka 2. Sporazuma arbitražni sud donosi konačnu odluku u roku od šest mjeseci od datuma na koji su priopćene kompenzacijske mjere u skladu s člankom 17. stavkom 1. Sporazuma.

ČLANAK III.9.

Privremene mjere

1. U slučajevima iz članka 17. stavka 2. Sporazuma svaka stranka može u bilo kojoj fazi arbitražnog postupka podnijeti zahtjev za određivanje privremenih mjera u obliku suspenzije kompenzacijskih mjera.

2. U zahtjevu iz stavka 1. potrebno je navesti predmet spora, okolnosti zbog kojih postoji hitnost te činjenične i pravne razloge koji *prima facie* opravdavaju određivanje privremenih mjera koje su zatražene. Zahtjev mora sadržavati sve dostupne dokaze i dokazne prijedloge za opravdavanje određivanja privremenih mjera.

3. Stranka koja traži privremene mjere zahtjev šalje u pisanom obliku drugoj stranci i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda. Arbitražni sud određuje kratak rok u kojem druga stranka može podnijeti pisana ili usmena očitovanja.

4. Arbitražni sud donosi odluku o suspenziji osporavanih kompenzacijskih mjera u roku od mjesec dana od podnošenja zahtjeva iz stavka 1. ako se ispune sljedeći uvjeti:

- (a) arbitražni sud *prima facie* smatra zadovoljavajućim meritum predmeta stranke koja je zatražila privremene mjere;
- (b) arbitražni sud smatra da bi stranka koja je zatražila privremene mjere pretrpjela ozbiljnu i nepopravljivu štetu do donošenja konačne odluke ako se kompenzacijske mjere ne suspendiraju; i
- (c) šteta nanescena stranci koja je zatražila privremene mjere povezana s trenutačnom primjenom osporenih kompenzacijskih mjera premašuje interes trenutačne i djelotvorne primjene tih mjera.

5. Odluka koju arbitražni sud donese u skladu sa stavkom 4. ima samo privremeni učinak i ne dovodi u pitanje njegovu odluku o glavnoj stvari.

6. Suspenzija prestaje kad se donese konačna odluka u skladu s člankom 17. stavkom 2. Sporazuma, osim ako se u odluci arbitražnog suda u skladu sa stavkom 4. ovog članka odredi raniji datum.

7. Da bi se izbjegla svaka sumnja, za potrebe ovog članka podrazumijeva se da pri razmatranju interesa stranke koja je zatražila privremene mjere i druge stranke arbitražni sud uzima u obzir interese pojedinaca i gospodarskih subjekata stranaka, ali to ne znači da se tim pojedincima i gospodarskim subjektima pred njime dodjeljuje aktivna procesna legitimacija.

ČLANAK III.10.

Dokazi

1. Svaka stranka dostavlja dokaze o činjenicama na kojima temelji zahtjev ili obranu.
2. Arbitražni sud može na zahtjev stranke ili samoinicijativno od stranaka zatražiti relevantne informacije koje smatra nužnima i prikladnima. Arbitražni sud određuje rok do kojeg stranke moraju odgovoriti na njegov zahtjev.
3. Arbitražni sud može na zahtjev stranke ili samoinicijativno iz bilo kojeg izvora prikupljati informacije koje smatra prikladnima. Ako to smatra prikladnim, arbitražni sud može zatražiti i mišljenje stručnjaka u skladu s uvjetima koje su dogovorile stranke.
4. Sve informacije koje arbitražni sud pribavi na temelju ovog članka stavljaju se na raspolaganje strankama, koje arbitražnom sudu mogu podnijeti primjedbe na te informacije.

5. Nakon što zatraži mišljenje druge stranke, arbitražni sud donosi odgovarajuće mjere s obzirom na pitanja bilo koje stranke o zaštiti osobnih podataka, čuvanju poslovne tajne i legitimnim interesima povjerljivosti.
6. Arbitražni sud odlučuje o dopuštenosti, relevantnosti i snazi podnesenih dokaza.

ČLANAK III.11.

Rasprave

1. Ako se mora održati rasprava, arbitražni sud nakon savjetovanja sa strankama obavješćuje stranke dovoljno unaprijed o datumu, vremenu i mjestu održavanja rasprave.
2. Rasprava je javna, osim ako arbitražni sud po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranaka zbog ozbiljnih razloga odluči drukčije.
3. Predsjednik arbitražnog suda vodi i potpisuje zapisnik sa svake rasprave. Samo je taj zapisnik vjerodostojan.
4. Arbitražni sud može odlučiti održati virtualnu raspravu u skladu s praksom Međunarodnog ureda. Stranke se o tome pravodobno obavješćuje. U tim se slučajevima primjenjuju stavak 1. *mutatis mutandis* i stavak 3.

ČLANAK III.12.

Neispunjavanje obveza

1. Ako tužitelj bez valjanog razloga ne podnese tužbeni zahtjev u roku koji je utvrđen u ovom Protokolu ili koji je odredio arbitražni sud, arbitražni sud nalaže okončanje arbitražnog postupka, osim ako postoje neriješena pitanja u pogledu kojih možda treba donijeti odluku i ako arbitražni sud to smatra primjerenim.

Ako tuženik bez valjanog razloga ne podnese odgovor na obavijest o arbitraži ili odgovor na tužbu u roku koji je utvrđen u ovom Protokolu ili koji je odredio arbitražni sud, arbitražni sud nalaže nastavak postupka, ali pritom ne smatra da taj izostanak odgovora znači prihvatanje tužiteljevih navoda.

Drugi podstavak primjenjuje se i ako tužitelj ne podnese odgovor na protutužbu.

2. Ako se stranka propisno pozvana u skladu s člankom III.11. stavkom 1. ne pojavi na raspravi i ne dokaže da je imala valjan razlog za taj propust, arbitražni sud može nastaviti s arbitražom.

3. Ako stranka koju je arbitražni sud propisno pozvao da podnese dodatne dokaze to ne učini u zadanom roku i ne dokaže da je imala valjan razlog za taj propust, arbitražni sud može donijeti odluku na temelju raspoloživih dokaza.

ČLANAK III.13.

Okončanje postupka

1. Ako se dokaže da su stranke dobile razumnu priliku iznijeti svoje argumente, arbitražni sud može proglasiti okončanje postupka.
2. Ako to smatra potrebnim zbog iznimnih okolnosti, arbitražni sud može samoinicijativno ili na zahtjev stranke ponovno pokrenuti postupak u bilo kojem trenutku prije nego donese odluku.

POGLAVLJE IV.

ODLUKA

ČLANAK IV.1.

Odluke

Arbitražni sud nastoji odluke donositi konsenzusom. Međutim, ako se pokaže da odluku nije moguće donijeti konsenzusom, odluka arbitražnog suda donosi se većinom glasova arbitara.

ČLANAK IV.2.

Oblik i učinak odluke arbitražnog suda

1. Arbitražni sud može donositi zasebne odluke o različitim pitanjima u različito vrijeme.
2. Sve se odluke izdaju u pisanom obliku i u njima se navode razlozi na kojima se temelje. Odluke arbitražnog suda konačne su i obvezujuće za stranke.
3. Arbitri potpisuju odluku arbitražnog suda, koja mora sadržavati datum na koji je donesena i mjesto arbitraže. Primjerak odluke koju su potpisali arbitri dostavlja se strankama preko Međunarodnog ureda.
4. Međunarodni ured objavljuje odluku arbitražnog suda.

Pri objavi odluke arbitražnog suda Međunarodni ured pridržava se relevantnih pravila o zaštiti osobnih podataka, čuvanju profesionalne tajne i legitimnim interesima povjerljivosti.

Pravila iz drugog podstavka jednaka su za sve bilateralne sporazume u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje te za Sporazum o zdravlju, Sporazum o trgovini poljoprivrednim proizvodima i Sporazum o redovitom financijskom doprinosu Švicarske. Za potrebe Sporazuma Zajednički odbor donosi i ažurira ta pravila odlukom.

5. Stranke bez odgode postupaju u skladu sa svim odlukama arbitražnog suda.

6. U slučajevima iz članka 16. stavka 2. Sporazuma, nakon što prikupi mišljenja stranaka, arbitražni sud u odluci o glavnoj stvari određuje razuman rok za postupanje u skladu s odlukom na temelju članka 16. stavka 5. Sporazuma, uzimajući u obzir unutarnje postupke stranaka.

ČLANAK IV.3.

Mjerodavno pravo, pravila tumačenja, posrednik

1. Mjerodavno pravo sastoji se od Sporazuma te pravila i načela međunarodnog prava koji se primjenjuju na tumačenje ugovora između stranaka.
2. Prijašnje odluke tijela za rješavanje sporova o proporcionalnosti kompenzacijskih mjera na temelju nekog od drugih bilateralnih sporazuma iz članka 17. stavka 1. Sporazuma obvezujuće su za arbitražni sud.
3. Arbitražni sud ne smije odlučivati kao posrednik ili *ex aequo et bono*.

ČLANAK IV.4.

Sporazumno rješenje ili drugi razlozi za okončanje postupka

1. Stranke mogu u bilo kojem trenutku sporazumno riješiti spor. Dogovore li rješenje, zajednički ga priopćuju arbitražnom sudu. Ako je za to rješenje potrebno odobrenje bilo koje od stranaka u skladu s relevantnim domaćim postupcima, u obavijesti se upućuje na to, a arbitražni se postupak suspendira. Ako takvo odobrenje nije potrebno odnosno nakon što se dostavi obavijest o završetku takvih domaćih postupaka, arbitražni se postupak zaključuje.
2. Ako tijekom postupka tužitelj pisanim putem obavijesti arbitražni sud da ne želi nastaviti postupak i ako do dana na koji arbitražni sud primi tu obavijest tuženik još nije poduzeo nikakve korake u okviru postupka, arbitražni sud izdaje rješenje o službenom okončanju postupka. Arbitražni sud odlučuje o troškovima, koje snosi tužitelj ako se to čini opravdanim s obzirom na ponašanje te stranke.
3. Ako prije donošenja odluke arbitražni sud zaključi da je nastavak postupka besmislen ili nemoguć iz bilo kojeg razloga osim onih iz stavaka 1. i 2., obavješćuje stranke o svojoj namjeri da donese rješenje o okončanju postupka.

Prvi podstavak ne primjenjuje se ako postoje neriješena pitanja u pogledu kojih možda treba donijeti odluku i ako arbitražni sud to smatra primjerenim.

4. Arbitražni sud strankama dostavlja primjerak rješenja o okončanju arbitražnog postupka ili odluke donesene sporazumno između stranaka s potpisom arbitara. Članak IV.2. stavci od 2. do 5. primjenjuju se na arbitražne odluke koje stranke donesu sporazumno.

ČLANAK IV.5.

Ispravak odluke arbitražnog suda

1. U roku od 30 dana od primitka odluke arbitražnog suda stranka može u obavijesti koju šalje drugoj stranci i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda zatražiti od arbitražnog suda da u tekstu svoje odluke ispravi eventualne pogreške ili propuste u izračunu ili pisanju ili administrativne ili druge slične pogreške ili propuste. Ako smatra da je zahtjev opravdan, arbitražni sud izvršava odgovarajući ispravak u roku od 45 dana od primitka zahtjeva. Zahtjev nema suspenzivni učinak na rok iz članka IV.2. stavka 6.

2. Arbitražni sud može samoinicijativno izvršiti ispravke iz stavka 1. u roku od 30 dana od dostave odluke.

3. Ispravci iz stavka 1. ovog članka izvršavaju se u pisanom obliku i sastavni su dio odluke. Primjenjuje se članak IV.2. stavci od 2. do 5.

ČLANAK IV.6.

Naknade za rad arbitara

1. Naknade iz članka IV.7. moraju biti razumne s obzirom na složenost predmeta, vrijeme koje arbitri potroše na njega i sve ostale bitne okolnosti.
2. Utvrđuje se i prema potrebi ažurira popis dnevnih naknada i maksimalnog i minimalnog broja radnih sati, koji je zajednički za sve bilateralne sporazume u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje te za Sporazum o zdravlju, Sporazum o trgovini poljoprivrednim proizvodima i Sporazum o redovitom financijskom doprinosu Švicarske. Taj se popis za potrebe Sporazuma donosi i ažurira odlukom Zajedničkog odbora.

ČLANAK IV.7.

Troškovi

1. Svaka stranka snosi vlastite troškove i pola troškova arbitražnog suda.
2. Arbitražni sud navodi svoje troškove u odluci o glavnoj stvari. Ti troškovi obuhvaćaju isključivo:
 - (a) naknade za rad arbitara, koje se navode zasebno za svakog arbitra i koje određuje arbitražni sud u skladu s člankom IV.6.;

(b) putne i druge troškove arbitara; i

(c) naknade i troškove Međunarodnog ureda.

3. Iznosi iz stavka 2. moraju biti razumni s obzirom na vrijednost i složenost spora, vrijeme koje su arbitri i svi stručnjaci koje je imenovao arbitražni sud potrošili na njega i sve druge bitne okolnosti.

ČLANAK IV.8.

Polog troškova

1. Na početku arbitraže Međunarodni ured može zatražiti od stranaka da polože jednake iznose kao predujam za troškove iz članka IV.7. stavka 2.

2. Tijekom arbitražnog postupka Međunarodni ured može od stranaka zatražiti dodatne pologe povrh onih iz stavka 1.

3. Svi iznosi koje stranke polože na temelju ovog članka uplaćuju se Međunarodnom uredu, koji ih isplaćuje kako bi pokrio stvarno nastale troškove, uključujući prije svega naknade koje se isplaćuju arbitrima i Međunarodnom uredu.

POGLAVLJE V.

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK V.1.

Izmjene

Zajednički odbor može odlukom donijeti izmjene ovog Protokola.